

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-методичної та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КАМЕРНИЙ АНСАМБЛЬ**

для студентів

спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 025.00.03 «Інструментальне виконавство
(фортепіано)»

Київ – 2022

Розробники: Свириденко Наталія Сергіївна, Народна артистка України, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Свириденко Наталія Сергіївна, Народна артистка України, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Програму практики розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності
Протокол № 7 від «07» вересня 2022 року

Завідувач кафедри Катерина ЗАВАЛКО

Програму практики погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 025.00.03 «Інструментальне виконавство (фортепіано)»
« » 2022 р.

Гарант освітньо-професійної програми 025.00.03 «Інструментальне виконавство (фортепіано)» Наталія СВИРИДЕНКО

Програму практики перевірено
« » 2022 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи Інна ТКАЧЕНКО
Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. (_____), « » 20__ р., протокол №
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. (_____), « » 20__ р., протокол №
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. (_____), « » 20__ р., протокол №
(підпис) (ПІБ) На

20__/20__ н.р. (_____), « » 20__ р., протокол №
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання – денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання	Українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	6/180	
Курс	3	
Семестр	V	VI
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	1	1
Обсяг годин, у тому числі:	30	30
Практичні	19	16
Модульний контроль	-	2
Семестровий контроль	11	-
Самостійна робота	-	12
Форми семестрового контролю	екзамен	-

2. Мета навчальної дисципліни

Мета курсу – підготовка професійних музикантів, що володіють майстерністю ансамблевого виконавства та застосування набутих ними знань у майбутній виконавській і педагогічній діяльності.

Завдання курсу:

- робота над єдиним сприйняттям та відтворенням художнього задуму музичного твору всіма учасниками ансамблю. Для досягнення високого художнього рівня виконання студенту необхідно усвідомити: партитуру музичного твору в цілому та організацію всієї композиції і міру участі кожного виконавця в її побудові;
- навчання студентів особливостям гри у складі камерного ансамблю;
- формування інструментально – виконавської компетентності;
- знайомство з репертуаром та спеціальною літературою;
- вивчення особливостей використання засобів музичної виразності на різних періодах розвитку світової музичної культури; розвивати творчий потенціал у процесі засвоєння репертуару;

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність		Орієнтуватися в історії розвитку камерної музики, зуміти доречно та професійно використовувати набуті знання у роботі над новими творами, застосовуючи усі свої інтелектуальні ресурси для досягнення бажаного результату, що сприяє розвитку камерного ансамблевого жанру.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
	ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
	ЗК-5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
	ЗК-6	Навички міжособистісної взаємодії.
	ЗК-7	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК-8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-10	Здатність спілкуватися іноземною мовою
	ЗК-11	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	ЗК-12	Здатність працювати автономно.
	ЗК-13	Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
	ЗК-14	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
	ЗК-15	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.
	СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.
	СК 3	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
	СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки й взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
	СК 5	Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
	СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

	СК 7	Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
	СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
	СК 10	Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
	СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.
	СК 12	Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
	СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
	СК 14	Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.
	СК 17	Здатність застосовувати традиційні та альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
	СК 18	Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Програмні результати навчання	
ПРН 1	Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.
ПРН 2	Володіти методами й навичками оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи і концертних виступів.
ПРН 3	Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.
ПРН 4	Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
ПРН 5	Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.
ПРН 8	Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
ПРН 10	Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.
ПРН 11	Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській, менеджерській практичній діяльності.
ПРН 12	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- найкращі зразки камерних/інструментальних ансамблів (сонати, тріо, квартети, квінтети, розширені фортепіанні ансамблі тощо);
- представників камерно-інструментальної музики;
- особливості роботи з різними музичними жанрами та формами;
- стилістичні особливості виконання камерно-інструментальної музики.

вміти:

- проявляти самостійність і організованість в роботі;
- володіти різноманітними засобами ансамблевої майстерності;
- відчувати єдиний темпо-ритм;
- відчувати синхронність звучання всіх інструментів;
- досягти злагодженості засобів артикуляції;
- чути збалансованість динаміки;
- розуміти ролі партії кожного інструменту у побудові форми та розвитку драматургії твору;

3. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план навчання

Назва змістових модулів, тем	Ус бог о	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самос тійна
		Л ек ці ї	Се мін ари	Прак тичн і	Лаб орат орні	Інди виду альн і	
Змістовий модуль 1. Докласичні стилі: «Бурі та натиску, сентименталізму, змішаного стилю» у творчості К.Ф.Е. Бах, А. Бенда, Г.К. Вагензейль, І.І. Кванц, Я.В.А. Стаміц, М.Березовський, Д. Бортнянський							
Тема 1. Специфіка побудови нотного матеріалу у докласичній формі сонати, сюїти, ін. Пошуки реалізації.	8			8			0
Тема 2. Виразальні засоби у докласичній сонаті – орнаментика, артикуляція, інтонація, визначення темпу.	11			11			0
Модульний контроль							
Семестровий контроль	11						
Разом	30						
Усього за V семестр	30						
Змістовий модуль 2. Віденська класична школа у камерних ансамблях Й. Гайдн, В.А. Моцарт, Л. Бетховена (рання творчість).							
Тема 1. Сонати авторів віденської класичної школи Й. Гайдн, В.А. Моцарт.	8			8			0
Тема 2. Камерно-інструментальні твори Л.Бетховена: стилістичні зміни, вплив романтичних ідей.	8			8			0
Модульний контроль	2						
Семестровий контроль							
Разом	18						
Усього за VI семестр	18						
Усього за III курс	48						

4. Програма навчальної дисципліни «Камерний ансамбль/Інструментальний ансамбль»

Змістовий модуль 1. Докласичні стилі: «Бурі та натиску, сентименталізму, змішаного стилю» у творчості К.Ф.Е. Бах, А. Бенда, Г.К. Вагензейль, І.І. Кванц, Я.В.А. Стаміц, Й. Штарцер

Тема 1. 1. Специфіка побудови нотного матеріалу у докласичній формі сонати, сюїти, ін. Пошуки реалізації.

Формування у процесі роботи в учасників виконавського процесу професійно-творчих навичок. З'ясувати можливі розбіжності у трактуванні заданого твору та прийти до спільної думки. Визначити стилістику твору та обговорити естетичні особливості, а також визначити яким чином потрібно опрацювати твір, щоб виконати його як можливо ближче до авторського задуму.

Тема 1.2. Виразальні засоби у докласичній сонаті – орнаментика, артикуляція, інтонація.

Робота над розкриттям музично-художнього образу твору передбачає ознайомлення з творчістю автора, його художньо-естетичними поглядами, найкращими зразками творчості та проникнути у духовний світ автора. Ознайомитися зі структурою твору та зрозуміти його характерними технічними прийомами, що впливають на темп, динаміку та характер звучання та сприяють злагодженості ансамблю.

Змістовий модуль 2. Віденська класична школа у камерних ансамблях Й. Гайдн, В.А. Моцарт, Л. Бетховена (рання творчість).

Тема 2. 1. Сонати авторів віденської класичної школи Й. Гайдн, В.А. Моцарт.

Розвивати навички прочитання нотного тексту, зрозуміти ідею твору, визначити його жанрову основу. Вивчити можливі технічні складності тексту, знайти спосіб їх подолання.

Розширити обізнаність у вивченні камерної ансамблевої музики шляхом прослуховування аудіо та відео записів, відвідання концертів, планувати та здійснювати власні публічні виступи.

Тема 2. 2. Камерно-інструментальна музика Л. ван Бетховена / Сонати, тріо, квартети.

Докладна робота над уртекстом та визначення прийнятної редакції. Творчий підхід до опрацювання тексту, який надзвичайно корисним для всебічного розвитку особистості молодого виконавця. Пошуки спільного контексту

оптимального інтерпретаційного інваріанту. Спільна робота молодих камералістів - запорука вдосконалення та розкриття творчого потенціалу студентів - камералістів. Виконання складних завдань у виборі темпу, артикуляції, динамічних та інших позначок, розуміння специфіки різних інструментів, що беруть участь в ансамблі. Ознайомлення із записами різних виконавців в інтернеті не тільки камерних, а зокрема симфонічних чи фортепіанних творів.

5. Контроль навчальних досягнень

5.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування практичних занять	1	19	19	16	16
Робота на практичному занятті	10	19	190	16	160
Виконання завдань для самостійної роботи	5	0	0	12	60
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом		-	234	-	261

5.2 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форми проведення	Критерії оцінювання	Бали
Модульний контроль 1		
Опрацювання нотного тексту	Читання з листа	8
	Розуміння інтонаційно-драматургічної форми твору	8
	Знання власної партії	9

Максимальна кількість балів		25
Модульний контроль 2		
Опрацювання нотного тексту	Повний обсяг виконання твору	8
	Відчуття ансамблю	8
	Готовність до концертного виступу	9
Максимальна кількість балів		25

5.3 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

В V семестрі складається екзамен, який передбачає виконання циклічного твору камерно-інструментального складу достатнього рівня складності визначеного за програмою періоду.

На екзамені до балів, виставлених екзаменатором, додаються бали (максимум 60 балів), які виставив викладач за період роботи до екзамену. Максимальна кількість балів – 100.

Критерії оцінювання

35-40 балів	Студент досконало опанував усіма виражальними засобами, пасажною та акордовою технікою; проявив артистизм, в якому поєднується інструментально-художнє осмислення образного змісту виконуваного твору з емоційним проявом глибокого відчуття логіки розгортання музичної драматургії. Продемонстрував синхронність звучання у побудові звукової горизонталі та вертикалі; темпову взаємодію; злагодженість штрихів та артикуляції в ансамблі.
30–34 бали	Студент продемонстрував достатньо високий рівень володіння музичним інструментом, єдність «дихання», агогічних змін в ансамблі. Відчувається розуміння форми та драматургії музичного твору. Притаманна впевненість гри без текстових помилок. Складність програми відповідає вимогам.
25–29 балів	Студент продемонстрував добрий рівень володіння музичним інструментом. Технічна майстерність добра, але допущені неточності у виконанні штрихів, не завжди якісне володіння звуком. Рівень складності програми відповідає вимогам, проте відчуття стилю, характеру музики та фразування не завжди логічні й переконливі. Мають місце деякі текстові неточності. Нерозвинуте відчуття пластики метроритмічної організації в ансамблі.
20–24 бали	Студент продемонстрував посередній рівень володіння музичним інструментом. Проявив емоційну активність у відтворенні образної сфери музичних творів, в її контрастах, зіставленнях, але це, в основному, носить характер зовнішнього емоційного відгуку на музику, аніж творення її як вираження глибинного відчуття художньої сутності композиторського задуму. Виконавець не вийшов на емоційне спілкування зі слухацькою аудиторією. Недостатні єдність фразування всіма

	учасниками ансамблю, узгодженість штрихів, орнаментики, артикуляції, педалі, звукової вертикалі та динамічної перспективи.
15–19 балів	Студент продемонстрував достатній рівень володіння музичним інструментом. Однак виявив недосконале володіння технічною майстерністю, має проблеми з відтворенням складних ритмічних рисунків, стилістичні, змістові помилки. Рівень складності програми середній або завищений щодо його виконавських можливостей. Використання динаміки та агогіки дещо хаотичне, непродумане. Артистизм невиразний. Виконання недостатньо стабільне. Текст відтворений з численними неточностями.
10–14 балів	Студент продемонстрував низький рівень володіння музичним інструментом. Виявив обмежену ансамблеву техніку. Складність програми невисока. Не охоплена форма творів, нелогічне фразування. Студент демонструє формальне виконання музичних творів, відсутність власної інтерпретаторської концепції. Виконання програми нестабільне.
0–9 балів	Незадовільний рівень володіння музичним інструментом, фактична відсутність виконання музичної програми, технічні зриви. Студент не демонструє уміння та навички ансамблевої гри.

6. Шкала відповідності оцінок 100-бальна шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

V семестр		VI семестр		
Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
Назва модуля	Ознайомлення з програмою навчання. Вибір твору та визначення поставлених задач у досягненні високого результату		Підсумок результатів екзамену та визначення задач другого півріччя навчання (VI семестр).	
Заняття	1-19		20-37	
Практичні	8	11	8	10
Теми занять	Тема 1.1. Специфіка побудови нотного матеріалу у докласичній формі сонати, сюїти, ін. Пошуки реалізації.	Тема 1.2. Виразальні засоби у докласичній сонаті – орнаментика, артикуляція, інтонація.	Тема 2.1. Сонати авторів вiденської класичної школи Й. Гайдн, В.А. Моцарт.	Тема 2.2. Камерно-інструментальні твори Л.Бетховена: сонати, тріо, квартети.
Кількість балів за модуль	1*19 = 19 10*19 = 190		1*16 = 16 10*16 = 160	
Самостійна робота – кількість балів	0		60	
Види поточного контролю	Модульне контрольне прослуховування – 25 б.		Модульне контрольне прослуховування – 25 б.	
Усього	234		261	
Підсумковий контроль	Екзамен		–	
Коефіцієнт	Усього за період роботи до екзамену – 234 бали (що прирівнюється до 60 балів з урахуванням коефіцієнту 3,9).		–	

8. Орієнтовний репертуар

1. Бах К. Ф. Е. Камерні твори (Сонати, тріо).
2. Бенда І. А. (Георг) Камерні сонати.
3. Бенда Ф. Сонати для флейти і піанофорте.
4. Березовський М. Соната для скрипки (флейти) і клавіру.
5. Бетховен Л. Сонати для скрипки і фортепіано №1–10.
6. Бетховен Л. Сонати Сонати для віолончелі і фортепіано №1–3
7. Бортнянський Д. Квінтет, Концертна симфонія.
8. Вагензейль Г. К. Дивертисменти, сонати для різноманітних інструментів.
9. Гайдн Й. Камерні твори
10. Кванц І. І. Сонати для флейти і клавіра
11. Моцарт В. А. Сонати для скрипки і фортепіано К. 296, 376, 377, 379, 380, 402, 454, 481, 526.
12. Стаміц Я. В. А. Сонати для скрипки і клавіра.

9. Методичне забезпечення курсу Основна література

1. Дика Н. О. Камерно-інструментальний ансамбль в Україні. Творчість і виконавство (1960–1980 рр.): Автореф. дис... канд. мист.: 17.00.03 / ІМФЕ ім. М.Рильського. К., 2001. 18 с.
2. Дика Н. Камерне виконавство у Львові кінця ХХ століття / Н. Дика // Музичне мистецтво і культура: Науковий вісник.- Одеса: Друк, 2003.- Вип. 4. Кн.1. --- С. 191—199. (Одеська державна музична академія ім. А. В. Нежданової). До 90—річчя ОДМА ім. А.В. Нежданової.
3. Зіньків І. Камерно-інструментальна музика / І. Зіньків // Історія української музики. – К.: Наукова думка, 1989. – Т. II. – С.284–305.
4. Козаренко О. В. На перехресті композиторських свідомостей / О. В. Козаренко. Вольфганг Амадей Моцарт: погляд з ХХІ сторіччя. – Львів: СПОЛОМ, 2006. – С. 47–52.
5. Польська І. І. Камерний ансамбль: історія, теорія, естетика. Харків: ХГАК, 2001. 396 с. ISBN 966-7352-46-3
6. Свириденко Н.С. Віденська механіка як етап розвитку фортепіанного будівництва (Піанофорте – фортепіано (Pianoforte) Німеччина, Австрія) / Н.С..Свириденко // Вісник ДАКККіМ. – К., 2004 - №1.- с. 75—80.
7. Свириденко Н.С. Музика від Розумовських. /Н.С. Свириденко// Навчально- методичний посібник. Київ, 2020.

8. Свириденко Н.С. Значення інструментів у формуванні Віденської класичної школи. *Studiul Artelor si Culturologie: istorie, teorie, practica*. Nr. 2 (39), 2021

Додаткова література

1. Берегова О. Сильові тенденції в камерній музиці українських композиторів 80–90-х років ХХ сторіччя: ситуація постмодерну // *Українське музикознавство*. Вип. 29. К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2000. С. 103–108.
2. Стеценко В. Закономірності інтонування на скрипці / В. Стеценко. К.: *Музична Україна*, 1972. – 60 с.

Додаткові ресурси

1. Робоча навчальна програма з дисципліни.
2. Нотна література.
3. Мистецтвознавча література з проблем камерно-інструментального виконавства.
4. Методична література з питань ансамблевої гри.
5. Аудіо та відеозаписи занять і концертних виступів видатних педагогів та виконавців.